

ויקרא יט: יד

... ולפני עוור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני יקוק:

רש"י ויקרא פרק יט פסוק יד

ולפני עוור לא תתן מכשול - לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו, אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור, ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו: ויראת מאלהיך - לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול להשמט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר בו ויראת מאלהיך המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו, נאמר בו ויראת מאלהיך:

ספרא קדושים פרשה ב

(יד) "ולפני עוור לא תתן מכשול": לפני סומא בדבר. בא ואמר לך "בת איש פלוני מה היא לכהונה?" אל תאמר לו "כשירה", והיא אינה אלא פסולה. היה נוטל ממך עצה, אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו, אל תאמר לו צא בהשכמה שיקפחוהו ליסטים, צא בצהרים בשביל שישתרב, אל תאמר לו מכור את שדך, וקח לך חמור, ואת עוקף עליו ונוטלה ממנו, שמא תאמר עצה טובה אני נותן לו והרי הדבר מסור ללב, שנאמר ויראת מאלהיך אני ה'.

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה רצט

והמצוה הרצ"ט היא שהזהירנו מהכשיל קצתנו את קצתנו בעצה והוא שאם ישאלך אדם עצה בדבר הוא נפתה בו ובאה האזהרה מלרמותו ומהכשילו אבל תיישירהו אל הדבר שתחשוב שהוא טוב וישר. והוא אמרו יתעלה (קדושים יט) ולפני עוור לא תתן מכשול ולשון ספרא לפני סומא בדבר, היה נוטל ממך עצה אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו. ולא זו אלאו זה אמרו שהוא כולל גם כן מי שיעזור על עבירה או יסבב אותה כי הוא יביא האיש ההוא שעוורה תאותו עין שכלו וחזר עור ויפתחו ויעזרו להשלים עבירתו או יכין לו סבת העבירה. ומאלו הפנים אמרו (ב"מ עה: ל' רלו - ז) במלוה ולוה בריבית ששניהם יחד עוברים משום ולפני עוור לא תתן מכשול כי כל אחד מהם עזר חבירו והכין לו להשלים העבירה. ודברים רבים מאד מזה המין יאמרו בהם עובר משום ולפני עוור לא תתן מכשול. ופשטיה דקרא הוא במה שזכרנו תחלה:

ספר החינוך מצוה רלב - שלא להכשיל תם בדרך

לא להכשיל בני ישראל לתת להם עצה רעה, אבל ניישר אותם כשישאלו עצה, במה שנאמין שהוא יושר ועצה טובה, שנאמר [ויקרא י"ט, י"ד] ולפני עוור לא תתן מכשול. ולשון ספרא, לפני סומא בדבר והיה נוטל ממך עצה אל תתן לו עצה שאינה הוגנת לו. ואמרו זכרונם לברכה [שם] אל יאמר אדם לחבירו מכור שדך וקח חמור, והוא עוקף עליו ונוטלה הימנו. וזה הלאו כולל כמו כן מי שיעזור עובר עבירה, שהוא מביא אותו שיתפתה בזולת זה לעבור פעמים אחרים עוד. ומזה הצד אמרו זכרונם לברכה [ב"מ ע"ה ע"ב] במלוה ולוה בריבית ששניהם עוברים בלפני עוור וגו'.

שורש המצוה ידוע, כי תיקון העולם ויישובו הוא להדריך בני אדם ולתת להם בכל מעשיהם עצה טובה. ...

וכן מה שאמרו זכרונם לברכה [שם ט"ו ע"ב] שאסור למכור כל כלי מלחמה וכל דבר שיש בו נזק לרבים לגוים, אלא אם כן מוכרן כי היכי דמגנו עלן, וכן אסור למוכרו לישראל המוכרו לגוי, וכן לישראל ליסטים, ואסרו הכל משום ולפני עוור וגו'. ויתר פרטיה, במקומות מהתלמוד בפיזור. ...

עבודה זרה ו:ב

מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנוזר, ואבר מן החי לבני נח? ת"ל: +ויקרא יט+ ולפני עוור לא תתן מכשול; והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי איהו, וקעבר משום לפני עוור לא תתן מכשול! הב"ע [הכא במאי עסקינן] - דקאי בתרי עברי נהרא [עובד כוכבים מצד זה וישראל מצד זה דאי לא יהיב ליה לא מצי שקיל - רש"י]. דיקא נמי, דקתני "לא יושיט" ולא קתני "לא יתן", ש"מ.

תוספות מסכת שבת דף ג עמוד א

... לפני עוור דמושיט כוס של יין לנוזר מוקי לה בפ"ק דמס' עבודת כוכבים (דף ו:): דקאי בתרי עברי דנהרא מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא שחיב להפרישו מאיסור ...

[איסור דרבנן של מסייע ידי עוברי עבירה:

רק כחלק מהעבירה (כתב סופר יו"ד פ"ג) / גם כהכנה לעבירה (גר"א יו"ד קנא: ח)]

1) מועד קטן י"ז א':

"ולפני עור לא תתן מכשול" במכה לבנו הגדול הכתוב מדבר.
רש"י: דכיון דגדול הוא שמא מבעט באביו והוה ליה מכשילו [כי "וימכה אביו ואמו מות יומת"].

2) בבא מציעא ע"ה ב':

אמר רבי יהודה אמר רב: כל מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים עובר משום "ולפני עור לא תתן מכשול".

3) שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן לה

בהא דצריך כל אדם לשום דרכיו ולכוין מעשיו לשם שמים, חושבני, במי שבא אליו אורח חשוב, אשר איננו שומר תורה ומצוה, אבל עדיין יש לו אהבה לבני תורה, וגם תומך במוסדות תורה וכדומה, ואם הבעה"ב לא יתנהג אתו בנימוס המקובל לכבד אותו במידי דמיכל ומשתי, בגלל זה שמצד הדין אסור ליתן לאכול אלא למי שיודע שנוטל ידיו ומברך (כמבואר בשו"ע או"ח סי' קס"ט סעי' ב'), וכמו כן אם אפילו בצורה מכובדת יבקש ממנו ליטול ידים ולברך, יראה הדבר כפגיעה ועלבון בכבודו, וזה גם ירגיז אותו מאד, ויתכן שבגלל הדבר הזה יתרחק חו"ש ביותר מהתורה, וגם יבוא לידי כעס ושנאה על כל ההולכים בדרך התורה, דבכה"ג חושבני, שנכון באמת לכבד אותו באכילה ושתי, ולא לחשוש כלל לאיסור של לפני עור לא תתן מכשול, ... ה"ז דומה למי שקוטע אצבע מרגלו של חברו בכדי להציל אותו בכך מקטיעת כל היד שלו, דפשוט הוא דאינו קרוי מזיק אלא מתקן, ומצוה הוא דקעביד ולא עברה, כך גם כאן אינו חשוב כמכשיל אלא אדרבה במעשהו זה הוא מציל אותו מעון חמור של שנאת תורה ולומדי, ולכן נראה דלפי הצורך שפיר רשאי לכבד אותו במאכל ומשתה, וצריך לעשות כן אע"פ שזה בקום ועשה, וכע"ז פירשו קרא דאל תוכח לץ פן ישנאך, דכיון שזה ללא הועיל הרי אתה מכשילו בלאו של "לא תשנא את אחיך", ואעפ"כ הדבר צריך הכרע. /הערת המחבר/ +הלוים נודע שמרן בעל החזו"א זצ"ל בשביעית סי' י"ב או"ט אינו מתיר בכה"ג באיסור ודאי. +

4) רמב"ם היל' רוצח יב

הלכה יב - אסור למכור לגוים כל כלי המלחמה ואין משחזין להם את הזיין ואין מוכרין להן לא סכין ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל ולא עששיות של ברזל הינדואה ולא דובים ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים אבל מוכרין להן תריסין שאינן אלא להגן.
הלכה יג - וכשם שאסרו למכור לגוי כך אסרו למכור לישראל שמוכר לגוי, ומותר למכור הזיין לחיל של בני המדינה מפני שהן מגינין על ישראל.
[מבוסס על עבודה זרה טז. : והאידנא דקא מזבנין? א"ר אשי: לפרסאי דמגנו עילוון].
הלכה יד - כל שאסור למכור לגוי אסור למכור לישראל שהוא ליסטיס, מפני שנמצא מחזק ידי עובר עבירה ומכשילו, וכן כל המכשיל עור בדבר והשיאו עצה שאינה הוגנת או שחזק ידי עוברי עבירה שהוא עור ואינו רואה דרך האמת מפני תאוות לבו הרי זה עובר בלא תעשה שני ולפני עור לא תתן מכשול. הבא ליטול ממך עצה תן לו עצה ההוגנת לו.

R. Bleich, Contemporary Halachic Problems, Vol. III, p.12

It would follow that sale of arms is permitted not only to the armed forces and police of one's own country but also to other nations actively engaged in protecting the security of a Jewish state ... Hence sale of arms to nations allied with Israel ... would be justified.

מועד קטן ה' א':

תניא: רמז לציון קברות מן התורה מניין? אמר אביי: "ולפני עור לא תתן מכשול".

Nehama Leibowitz (1983, p. 178)

But the Torah teaches us that even by sitting at home doing nothing, by complete passivity and divorcement from society, one cannot shake off responsibility for what is transpiring in the world at large, for the iniquity, violence and evil there. By not protesting, "not marking the graves" and danger spots, you have become responsible for any harm arising therefrom, and have violated the prohibition: "Thou shalt not put a stumbling block before the blind..."